

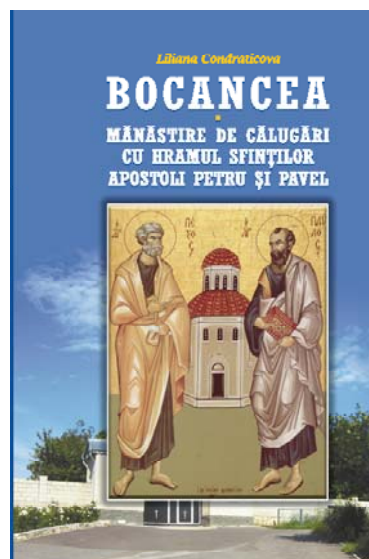
PAGINI DE AUR DIN ISTORIA VIETII BISERICESTI

Dr., prof. **Eleonora BRIGALDA**
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion
Creangă”

Proiectul Institutului de Studii Enciclopedice al AȘM, „Mănăstirile și schiturile Republicii Moldova” a trezit un deosebit interes atât din partea mediului academic, cât și a clerului, a tuturor doritorilor de a cunoaște evoluția vieții monahale din acest spațiu. Pentru prima dată într-o ediție de așa anvergură au fost reflectate din mai multe puncte de vedere (istoric, economic, artistic) toate mănăstirile istorice și cele recent deschise, la fel, schiturile desființate.

În marea familie a așezămintelor monahale cu valoare istorică și-a regăsit destinul și mănăstirea de călugări Sfinții Apostoli Petru și Pavel, amplasată într-un loc pitoresc, pe o vâlcea de stânga a văii râului Ciulucul Mic, la marginea satului Bocancea-Schit din comuna Dumbrăvița, raionul Sângerei și care anul acesta consemnează 145 de ani de la fondare. Monografia *Bocancea. Mănăstire de călugări cu hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel*, semnată de doctorul în studiul artelor și istoricul Liliana Condraticova, colaborator al Institutului Patrimoniului Cultural al AȘM, constituie o apariție editorială așteptată. Este o carte despre istoria mănăstirii și a comunității monahale, despre patrimoniul bisericesc al țării noastre. Fundamentată pe un bogat suport documentar, lucrarea reprezintă o extindere substanțială a materialului privind istoria mănăstirii, care a fost publicat în paginile monografiei colective *Mănăstirile și schiturile Republicii Moldova. Ediție enciclopedică* (Chișinău, 2013, 800 p.). Lucrarea este realizată, după cum afirmă însăși autoarea, „... din profund respect pentru cei, care au ales să petreacă viața în rugăciune în mănăstire, în slujirea Domnului, pentru care cuvintele *credință, patrimoniu, valorificare și salvagardare* nu sunt doar cuvinte în vogă, dar un îndemn la acțiune și binefacere”.

Monografia este bine compartimentată și oglindește istoricul mănăstirii de călugări de la fondarea sa în anul 1869 până în zilele noastre. Analiza materialului factologic este realizată în funcție de perioadele istorice de dezvoltare a mănăstirii.

Liliana Condraticova. *Bocancea. Mănăstire de călugări cu hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel.*

Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice al AȘM, 2014, 180 p. + il.

Autoarea face o incursiune în istoricul schitului Bocancea, care în perioada 1869-1920 ținea de mănăstirea de călugări Hârjauca, a cărei comunitate, împreună cu episcopul Antonie (Șokotov), se consideră ctitorul schitului. Multă vreme, inclusiv în perioada interbelică, schitului i se mai zicea Antonovca – după numele episcopului ctitor. În paginile acestui compartiment sunt prezentate de asemenea numele primilor administratori ai schitului, date statistice privind comunitatea monahală și gospodăria concentrată în schit.

Un loc aparte în studiu revine istoriei mănăstirii în perioada interbelică și în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Pentru a reconstitui situația din acest interval de timp, de o utilitate inestimabilă s-au dovedit a fi dosarele de arhivă, în majoritatea cazurilor inedite, în filele cărora au fost descoperite informații valoroase despre călugării care au viețuit aici, raporturile financiare, litigiile funciare și impozitele achitate. Schitul a primit statut de mănăstire în 1920, grație străduințelor arhiepiscopului Visarion (Puiu), care a insistat la redenumirea mănăstirii în cinstea fostului proprietar funciar, Leon Bocancea, pe ale cărui pământuri a și fost zidită biserica Sfinților Apostoli Petru și Pavel.

În perioada sovietică, mănăstirea Bocancea a fost printre primele lăcașuri de cult lichidate, cei trei călugări fiind alungați din mănăstire în anul 1947. În biserica, chilia și stăreția mănăstirii, în mai bine de patru decenii, au funcționat grădinița de copii, brigada de tractoare...

Istoria recentă și-a găsit o amplă reflectare în

paginile unui capitol aparte. Mănăstirea Bocancea a fost redeschisă în 1991, inițial cu statut de schit pentru maici, aflat sub administrarea mănăstirii cu hramul Sf. Parascheva (mănăstirea Hâncu). Începând cu anul 1998, acest așezământ monahal devine mănăstire de călugări, păstrându-și hramul Sfinților Apostoli Petru și Pavel luat încă de la fondarea sa. Din clădirile aparținute altădată, în 1997 au rămas doar biserica și trapeza. Turnul bisericii s-a năruit. Din cele cinci clopote au rămas numai trei. Pentru restaurarea mănăstirii, au fost efectuate ample lucrări de reparație și reconstrucție a bisericii, chiliei, stăreției; s-a construit blocul nou al trapezei, a fost amenajată incinta mănăstirii. Recent, biserica a fost reparată, iar pictura interioară reînnoită. Toate lucrările de reparație și pictare au fost posibile grație conlucrării comunității monahale conduse de starețul, arhimandritul Pahomie (Jugănar) cu comunitatea enoriașilor, ctitorii mănăstirii, administrația locală și raională.

Astăzi mănăstirea Bocancea ne reapare în toată frumusețea sa, fiind un „loc binecuvântat de Bunul Dumnezeu, un adevărat liman în învălmășeala vieții cotidiene pentru cei care vor să se regăsească în rugăciune, pentru cei care caută liniște și pace sufletei”. Anual, la mănăstire se desfășoară concursul-festival al cântecului pascal „Pentru tine, Doamne”, ajuns la cea de-a treia ediție. Zeci de colective artistice din liceele și satele raionului Sângerei se întrunesc pentru a-și etala măiestria artistică, readucând cântecul vechi, bătrânesc, cântecul pascal, un veritabil tezaur al culturii noastre naționale. În cadrul festivalului din anul curent, care a avut loc la 11 mai, a și fost lansată monografia mănăstirii Bocancea, care a găsit un viu răsunet în inimile enoriașilor.

O reușită constituie și capitolele în care sunt oglindite unele aspecte privind arta sacră: arhitectura ansamblului monahal, podoabele liturgice și cărțile bisericești. Aflăm despre construcția bisericii între 1869 și 1872, sfințită la 29 iunie de către Preasfinția Sa Pavel, episcopul de Chișinău și Hotin. Autoarea ne readuce în atmosfera sfârșitului de secol XIX, când „Biserica avea o clopotniță acoperită cu tablă de metal, la care era adăugat un corp de piatră și cărămidă, acoperit cu șindrilă, cu șapte despărțituri. Avea o arhitectură destul de bună, iconostasul cu picturi reușite; era îndestulată cu inventar, veșminte bisericești de valoare, cărți. Clopotnița avea cinci clopote, cu o greutate de 15 puduri”. În mare parte, și astăzi mănăstirea Bocancea păstrează în

patrimoniul său icoane valorase: Icoana *Adormirea Maicii Domnului*; Icoana *Maica Domnului cu Pruncul, Deisis*. Mântuitorul Iisus Hristos în scaunul slavei flancat din dreapta de Maica Domnului, iar în stânga de Sf. Proroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan; Icoana *Maica Domnului cu Pruncul pe tron*; Icoana *Sfinții Împărați Constantin și Elena* ș.a., aduse de către primii monahi ai schitului de la mănăstirea Hârjauca și păstrate cu evlavie în timpul dominației ideologiei sovietice pe la casele enoriașilor din localitate.

Din cele cinci clopote atestate la fondarea mănăstirii, autoarea a găsit două clopote turnate în anul 1871. Au fost descrise, de asemenea, numeroase podoabe bisericești, documentate atât în filele dosarelor de arhivă, cât și în patrimoniul bisericii mănăstirii.

Nu au fost trecute cu vederea nici cărțile bisericești, fiind descrise tipăriturile aflate în biserică la fondarea schitului: o *Evanghelie* editată la Kiev în anul 1810, ferecată în argint cu titlul 84; o *Evanghelie* în limba română, ferecată cu argint cu titlul 84, tipărită la mănăstirea Neamț, în anul 1858 ș.a. Aceeași preocupare pentru înfrumusețarea mănăstirii cu podoabe, cărți sfinte și icoane o atestăm și în perioada interbelică, dar și după reînființarea comunității monahale.

Un loc aparte în paginile volumului revine analizei activității stareților, care au păstorit mănăstirea și au adus o contribuție substanțială la afirmarea monahismului pe aceste meleaguri, dar și aportului ctitorilor, care au grijă în continuare de renașterea mănăstirii.

Completează informațiile din paginile cărții *Anexa*: numeroase documente, selectate din dosarele ANRM și arhiva curentă a mănăstirii și un impresionant material ilustrativ – circa 200 de tabele și imagini, care facilitează reconstituirea istoriei de 145 de ani a mănăstirii. Cartea finalizează cu rezumate extinse în limbile rusă și engleză, astfel făcând cunoscută istoria acestui așezământ monastic și în mediul pelerinilor veniți aici de peste hotare.

Lecturând monografia despre mănăstirea Bocancea, suntem îndreptățiți să afirmăm că acest studiu va ocupa locul binemeritat în seria publicațiilor axate pe istoria bisericii ortodoxe din țară și va găsi cititorul său în mediul academic, va fi util pentru clerici, studenți și cadrele didactice, pentru toți cei interesați de istoria vieții bisericești, de evoluția monahismului și de arta sacră.